

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi luonnonsuojelulain
18 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksen tarkoituksena on uudistaa luonnonsuojelulain toimenpidekieltoja koskevat säännökset. Uudistus on tarkoitus saattaa voimaan välit-

tömästi sen jälkeen, kun eduskunta on lain hyväksynyt.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

Luonnonsuojelulain (71/23) kokonaisuudistus on ollut pitkään vireillä. Vanhan lain huomattavimpia puutteita on viime vuosina korjattu useiden osittaisuudistusten kautta. Ennen kokonaisuudistuksen loppuunsaattamista tulisi nykyiseen lakiin kuitenkin tehdä vielä eräät kiireellisiksi katsottavat muutokset.

Luonnonsuojelulain 18 §:n 1 momentin mukaan valtiolla on suojelualueen muodostamista varten oikeus pakkolunastaa kiinteää omaisuutta sekä määrätä rajoituksia omistajan oikeuteen käyttää tätä omaisuutta. Pykälän 2 momentin mukaan asianomainen lääninhallitus voi määrätä sellaiselle alueelle, joka saattaa joutua lunastustoimenpiteiden kohteeksi, enintään 6 kuukauden pituisen toimenpidekiellon. Mikäli lunastus jää myöhemmässä vaiheessa toteutumatta, on toimenpidekiellosta mahdollisesti aiheutunut vahinko korvattava alueen omistajalle.

Valtioneuvosto on viime vuosina tehnyt periaatepäätökset maahamme perustettavista uusista luonnonsuojelualueista. Lukuisat perustettavista suojelualueista ovat pinta-alaltaan laajoja ja ne sijoittuvat yksityisten omistamille alueille. Eräissä tapauksissa näiden alueiden suojelua ei ole ollut mahdollista toteuttaa kuin hankkimalla alue lunastusteitse valtion omistukseen. Lunastuksen

valmistelun ajaksi on alue useassa tapauksessa määrätty toimenpidekieltoon.

Voimassa olevaan lakiin sisältyvää 6 kuukauden mittaista toimenpidekieltoa on pidettävä kestoltaan varsin lyhyenä. Vallitsevan oikeuskäytännön mukaan kieltoa ei myöskään ole mahdollista antaa uudestaan. Kun laajemmilla suojelualuevarauksilla saattaa olla useita kymmeniä omistajia ja kun myös omistusoikeuksien selvittäminen saattaa olla hankalaa, on monessa tapauksessa käynyt niin, että toimenpidekielto on kulunut umpeen jo ennenkuin lunastuksen valmistelu on edes saatettu loppuun. Kun vielä lunastuslupahakemuksen jättämisen ja lunastuslupa-asian käsittelyn välillä saattaa asiaa valmisteltaessa kulu useita kuukausia, on luonnonsuojelutarkoituksiin lunastettava alue saattanut toimenpidekiellon lakattua joutua alueen luonnontilaa muuttavien toimenpiteiden, kuten uudistushakuiden ja maa-ainesten oton kohteeksi. Toimenpiteet ovat poikkeuksetta aiheuttaneet alueen luonnonsuojeluarvojen tuntuvan alenemisen. Tämän vuoksi tulisi luonnonsuojelulain 18 §:n 2 momenttia muuttaa siten, että siinä mainitun toimenpidekiellon pituus olisi enintään yksi vuosi. Pykälään liittyvää korvaussäännöstä tarkistettaisiin samalla siten, että korvattavaksi tulisi kiellosta mahdollisesti aiheutuvan vahingon lisäksi myös tästä kiellosta johtuva haitta. Omista-

jan lisäksi myös alueen haltijalla olisi aiemmasta poiketen oikeus saada mainittu korvaus.

Kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 5 §:n 1 momentin mukaisella valtioneuvoston luvalla määrätyn alueen lunastamiseen ei ole toimenpidekieltoa aikaansaavaa vaikutusta. Lunastusluvan hakemisen yhteydessä on tosin mahdollista samalla hakea lupaa alueen ennakkohaltuunottoon. Omaisuuden ennakkohaltuunotto edellyttää lain mukaan kuitenkin haltuunottokatselmusta ja tähän liittyvää ennakkokorvauksen suorittamista, mihin kiireellisesti käsiteltynäkin kuluu aikaa vähintäänkin kuukausi. Ennakkohaltuunottoluvan myöntämisen ja haltuunottokatselmuksen välisenä aikana ei lunastettavalla alueella siten ole voimassa toimenpiderajoituksia. Tämän vuoksi on erittäin tärkeä ja kiireellinen tehtävä saada luonnonsuojelulain toimenpidekieltojärjestelmä sellaiseksi, että luonnonsuojelutarkoituksiin lunastettavan alueen luonnontilan säilyminen voitaisiin yhtäjaksoisesti turvata sekä kaikkien lunastukseen liittyvien valmistelevien toimenpiteiden ajaksi että myös itse lunastustoimituksen aikana. Tämän vuoksi ehdotetaan luonnonsuojelulain 18 §:ään lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan luonnonsuojelutarkoituksiin lunastettava alue olisi toimenpidekiellossa koko lunastustoimituksen ajan. Myöhemmin suoritettavalle lunastuskorvaukselle olisi kuitenkin määrättävä maksettavaksi lunastuslain mukainen 6 %:n korko siitä päivästä, jolloin alueen omistaja ja haltija sai tiedon lunastusluvasta.

2. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu vireillä olevan luonnon-

suojelulain kokonaisuudistuksen yhteydessä. Kokonaisuudistusta koskevasta ehdotuksesta on pyydetty lausunnot lukuisilta eri viranomaisilta ja järjestöiltä. Nyt ehdotetut muutokset on laadittu mainitun ehdotuksen ja siitä annettujen lausuntojen perusteella.

3. Esityksen taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset

Kun esityksen tarkoituksena on saattaa lain toimenpidekieltojärjestelmä vain nykyolojen tarpeita vastaavaksi, ei sillä voida katsoa olevan sanottavia taloudellisia tai organisatorisia vaikutuksia. Lunastusluvan antamiseen liittyvästä toimenpidekiellosta kuitenkin johtuu, että valtiolle tulee maksettavaksi tästä aiheutuvia korkomenoja. Korkomenojen suuruus olisi sidottu yleisen lunastuslain mukaiseen korkoprosenttiin. Viranomaisten työn lisääntymiseen ei esityksellä myöskään ole vaikutuksia. Esityksellä sitä vastoin jossain määrin yksinkertaistettaisiin nykyistä lunastusasioiden käsittelyä.

4. Voimaantulo

Laki on tarkoitus saattaa voimaan välittömästi sen jälkeen, kun eduskunta on hyväksynyt sen. Vireillä olevien lunastustoimitusten osalta toimenpidekiellot tulisivat siten voimaan samanaikaisesti lain voimaantulon kanssa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

luonnonsuojelulain 18 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 23 päivänä helmikuuta 1923 annetun luonnonsuojelulain (71/23) 18 §:n 2 momentti sekä

lisätään mainittuun pykälään uusi 3 momentti seuraavasti:

18 §

Jos syntyy kysymys pakkolunastuksesta luonnonsuojelua varten, voi lääninhallitus väliaikaisesti, enintään yhdeksi vuodeksi, kieltää alueen sellaisen käyttämisen, joka voisi vaarantaa pakkolunastuksen tarkoitusta. Jos pakkolunastus sittemmin jää sikseen, on omistajalla ja haltijalla oikeus saada korvaus siitä vahingosta ja haitasta, minkä hän kiellon johdosta ehkä on kärsinyt. Korvauksen määrääminen on lääninhallituksen asiana.

Silloin kun kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/77) 5 §:n 1 momentissa tarkoitettu lupa alueen lunastamiseen luonnonsuojelua varten on annettu, on alueen sellainen käyttö, joka saattaa vaarantaa lunastuksen tarkoitusta, kielletty. Kielto on voi-

massa siitä päivästä, kun päätös lunastusluvasta on annettu tiedoksi alueen omistajalle ja haltijalle, siihen saakka, kunnes lunastus on päättynyt tai rauennut. Suoritettavalle lunastuskorvaukselle on määrättävä maksettavaksi edellä mainitun lain 95 §:ssä tarkoitettu korko siitä päivästä, kun päätös lunastusluvasta annettiin tiedoksi alueen omistajalle ja haltijalle. Jos lunastus kuitenkin raukeaa, on kiellosta aiheutunut vahinko ja haitta korvattava siten kuin 2 momentissa on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 1984.

Mitä tässä laissa on säädetty, koskee myös niitä alueita, joiden osalta lunastuslupa on annettu ennen tämän lain voimaantuloa.

Helsingissä 25 päivänä toukokuuta 1984

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Ympäristöministeri *Matti Abde*

Laki

luonnonsuojelulain 18 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 23 päivänä helmikuuta 1923 annetun luonnonsuojelulain (71/23) 18 §:n 2 momentti sekä

lisätään mainittuun pykälään uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

18 §

18 §

Jos syntyy kysymys pakkolunastuksesta luonnonsuojelua varten, voi *maaherra* väliaikaisesti, enintään *kuudeksi kuukaudeksi*, kieltää *kiinteistön* sellaisen käyttämisen, joka voisi vaarantaa pakkolunastuksen tarkoitusta. Jos pakkolunastus sittemmin jää sikseen, *olkoon* omistajalla oikeus saada korvaus siitä vahingosta, minkä hän kiellon johdosta ehkä on kärsinyt. Korvauksen määrääminen on *maaherran* asiana.

Jos syntyy kysymys pakkolunastuksesta luonnonsuojelua varten, voi *lääninhallitus* väliaikaisesti, enintään *yhdeksi vuodeksi*, kieltää *alueen* sellaisen käyttämisen, joka voisi vaarantaa pakkolunastuksen tarkoitusta. Jos pakkolunastus sittemmin jää sikseen, *on* omistajalla ja *haltijalla* oikeus saada korvaus siitä vahingosta ja *haitasta*, minkä hän kiellon johdosta ehkä on kärsinyt. Korvauksen määrääminen on *lääninhallituksen* asiana.

Silloin kun kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/77) 5 §:n 1 momentissa tarkoitettu lupa alueen lunastamiseen luonnonsuojelua varten on annettu, on alueen sellainen käyttö, joka saattaa vaarantaa lunastuksen tarkoitusta, kielletty. Kielto on voimassa siitä päivästä, kun päätös lunastusluvasta on annettu tiedoksi alueen omistajalle ja haltijalle, siihen saakka, kunnes lunastus on päättynyt tai rauennut. Suoritettavalle lunastuskorvaukselle on määrättävä maksettavaksi edellä mainitun lain 95 §:ssä tarkoitettu korko siitä päivästä, kun päätös lunastusluvasta annettiin tiedoksi alueen omistajalle ja haltijalle. Jos lunastus kuitenkin raukeaa, on kiellosta aiheutunut vahinko ja haitta korvattava siten kuin 2 momentissa on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 1984.

Mitä tässä laissa on säädetty, koskee myös niitä alueita, joiden osalta lunastuslupa on annettu ennen tämän lain voimaantuloa.